

Seramik Takılarda Toplanmalı Sır Kullanımı

Geliş Tarihi/Received: 26.11.2019
Kabul Tarihi/Accepted: 21.03.2020

Arş. Gör. Dr. Öznur YILDIRIM
Adıyaman Üniversitesi
GSF, Seramik Bölümü
oznuraks@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4140-8929

ÖZ

Seramik ve takı insanlık tarihiyle birlikte gelişim gösteren sanat alanlarından biridir. Plastisitesi olan seramik kil bünyeler, insanoğlunun elinde farklı amaçlar doğrultusunda çeşitli şekillendirme yöntemleriyle hayat bulmaktadır. İlk çağlardan beri toprak ürünler, her şekilde kolaylıkla girebilmekte ve bu kimi zaman bir kullanım eşyası, kimi zaman sanatsal bir eser vb. olarak farklı serüvenlerle var olmaktadır. İlk seramik örneklerin 'Neolitik Çağ' ile toprağın, önce güneşte kurutularak pişirilmeden kullanıldığı, M.Ö. 7000 yıllarında ise çanak çömleklerin pişirilerek yapıldığı bilinmektedir. İlk takı örneklerinin çeşitli kurutulmuş bitki, hayvan kemikleri ve doğal taşlardan yapıldığı düşünülmektedir. Seramik, ihtiyaçtan dolayı bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Takı ise süslenme ve dini ritüel gereksinimiyle geçmiş çağlardan beri kullanılmaktadır. Antik Mısır medeniyetindeki ilk sırlı seramik takılardan önce, terakota takılar müzelerde o dönemin kültürünü yansıtan örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni sanat akımlarının ortaya çıkması, endüstri devrimi gibi birçok etken ile takı alanında hem malzeme hem de teknik anlamda çeşitlilik artmıştır. Toplanmalı sır kullanılan seramik takılar bu çeşitliliğe bir örnektir. Bir sır hatası olarak bilinen sırlarda toplanma, yüzeyde oluşturduğu doku ve bünyede yarattığı renk kontrastlarıyla görsel açıdan etkili sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu etkili sonuçlar takı tasarımcılarının ve sanatçıların da ilgisini çekmektedir. Bu araştırma kapsamında takı tasarımında renk ve doku konusu araştırılarak, toplanmalı sır kullanan takı sanatçılarından örnekler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Seramik, takı, toplanmalı sır

Yıldırım, Ö. (2020). Seramik Takılarda Toplanmalı Sır Kullanımı. *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4, ss. 103-119.

The Use of Crawling Glaze on Ceramic Jewelry

ABSTRACT

Ceramics and jewelry are among the fields of art that has developed along with human history. Ceramic clay bodies with plasticity come to life with various shaping methods in the hands of human beings for different purposes. Since the early ages, soil products can easily enter any shape, and this is sometimes an object of use, sometimes an artistic work ect. with different adventures. The first ceramic samples were used during the 'Neolithic Age' period and the soil was first used in the sun drying without firing, it is known that the pottery was fired in 7000 B.C. It is thought that the first jewelry samples were made of various dried plants, animal bones and natural stones. Ceramics emerged as a necessity because of the need. Jewelry, on the other hand, has been used since past ages with the need for ornamentation and religious ritual. Before the first glazed ceramic ornaments in the ancient Egyptian civilization, terracotta ornaments appeared in the museums as examples reflecting the culture of that period. With the emergence of new art movements and many other factors such as the industrial revolution, diversity in jewelry has increased in terms of both material and technique. An example of this diversity is the ceramic jewelry with crawling glaze. Crawling glazing, known as a glaze defect, provides visually effective results with the texture and color contrasts it creates on the surface. These effective results also attract the attention of jewelry designers and artists. Within the scope of this research, the subject of color and texture in jewelry design will be investigated and samples of jewelry artists using crawling glaze will be examined.

Keywords: Ceramic, jewelry, crawling glaze

GİRİŞ

Takı tasarımı geçmişten günümüze birçok malzeme ve teknik ile varlığını sürdürmektedir. Takı üretimi, doğal malzemeler ve değerli taşların birlikteliğiyle geniş bir tasarım yelpazesi sunmaktadır. Bunun yanı sıra, geleneksel üretim yöntemleri dışında, teknolojik üretimler de günümüzde sanatçılar tarafından talep görmektedir. Takı tasarımında, çok çeşitli üretimler yapılabilmekte ve oldukça zengin materyaller kullanılabilir. Bunlardan biri de zengin kültürel alt yapısı olan seramiktir (Görsel 1).

Görsel 1. Seramik kolye, M.S. 250 - 600, Ulusal Meksika Antropoloji Müzesi.
Fotoğraf: Öznur Yıldırım, 2014, Meksika.

"Bugün değerlendirdiğimiz gibi mücevher tasarımı, Eski Mısır'da 3000 ila 5000 yıl önce, camsı emaye ve cam gibi malzemeler kullanılarak yapılmaya başlanmıştır" (Galton, 2015 s. 11). Yukarıdaki açıklamada kullanılan camsı emaye tabiri, mısır pastasıdır. Seramik çamuru, plastik özelliğinden ötürü kolay şekil alabilmektedir. Ayrıca seramik bünyeye - yüzeye uygulanan sır formülleri ve alternatif pişirim yöntemleri ile seramik uygulamalar heyecan verici hale gelmektedir. Seramik; tekniğin, sanatın, duygunun, tasarımın buluştuğu ortak bir yerdir. Tıpkı (mücevher) takı tasarımında kullanılan değerli, yarı değerli taşlar, değerli metaller gibi, seramik de doğa da yüzyıllar sonrasına bozulmadan kalabilmektedir. Seramiğin bu özelliği yapıldığı

döneme ait kültürel kodları içermesi noktasında tarihi belge niteliği taşımaktadır. Takılar da aynı şekilde bulunduğu çağın sosyal yapısı ve kültürünü aktarması ile sözsüz iletişim araçları arasında yer almaktadır (Yılmaz, 2017, s. 39). Bu bağlamda seramik takılar disiplinler arası sanat anlayışının en önemli örneklerindedir.

Seramik sanatı, gerek bünye farklılıkları gerek dekor teknikleri gerekse pişirim dereceleri ve sırlama yöntemleri ile klasik anlamda kullanımının dışında farklı disiplinler ile kaynaşmaya müsait bir yapıya sahiptir. Astar ve sır uygulamaları ile istenilen renklere parlak, mat, dokulu iki ve üç boyutlu yüzeyler üretmek mümkündür. Seramik sırları arasında artistik amaçlarla kullanılan, bünye üzerinde çeşitli doku etkileri yaratan sırlar mevcuttur. Bu sırlardan bir tanesi de toplanmalı sırlardır.

Toplanmalı sırlar, yüzey geriliminden kaynaklı seramik bünye üzerinde adacıklar şeklinde birikerek bünyenin görünmesini sağlayacak biçimde bir araya gelen ve dokulu bir görünüm oluşturan yarı örtücü parlak veya mat yüzeyler oluşturmaktadır. Bu noktada toplanmanın şeklini, matlığını, parlaklığını kısacası yüzey görünümünü etkileyen en önemli unsur sır bileşimi içinde kullanılan hammaddelerin özellikleridir. Sırlarda toplanma etkisini sağlamak amacıyla kullanılan en yaygın hammaddeler titanyum dioksit, magnezyum oksit ve çinko oksittir. Reçete bileşimlerinde çeşitli oranlarda kullanılan bu hammaddeler, yine çeşitli oranlarda pigmentler ve oksitlerle renklendirilebilmektedir (Yıldırım, 2019).

Aslında toplanmalı sırlar artistik kullanımdan önce endüstriyel üretimde bir sır hatası olarak görülmüş ve bu hatayı gidermek için çalışmalar yapılmıştır. Yarattığı doku etkileri ile Uzakdoğu wabi-sabi estetiğine kadar dayandırılacak kavramsal içeriğe sahip bu sır hatası seramik sanatçılarının gözünden kaçmamıştır (Özer, 2013). Kusurlunun da güzel olacağını savunan bu Uzakdoğu estetik anlayışı tam olarak toplanmalı sırlarda varoluşsal problemle temellenmektedir. Ayrıca toplanmalı sır kullanan sanatçılar bünye rengi ve sır ile yarattıkları renk kontrastlarıyla etkili yüzey görünümleri de elde etmektedir. Tasarımın en önemli unsurlarından ikisi olan renk ve doku, sanatın her alanında yer aldığı gibi takı alanında da tasarım ve uygulama sürecinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırma kapsamında takı tasarımında rengin duygusal, psikolojik ve

sembolik anlamları değerlendirilerek; temel tasarım ilkeleri doğrultusunda, takı tasarımında yüzeye karakter kazandırdığı düşünülen dokunun (toplanmalı sırın) yarattığı teknik ve sanatsal etkiler incelenecektir. Bunun yanı sıra, seramik takılarda toplanmalı sır kullanan uluslararası birkaç sanatçıdan örnekler aktarılacaktır.

Takı Tasarımında Renk

Renk en basit anlamıyla, cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum olarak tanımlanmaktadır (TDK Sözlüğü, 2019). Renk hayatımızın her alanında yer alan bir unsurdur. Renkle ilgili bilinen en önemli çalışmanın Newton'a ait olduğu bilinmektedir. "1642-1727 yılları arasında yaşamış ünlü fizikçi ve matematikçi Newton, güneşten gelen gün ışığını bir prizmadan geçirerek beyaz bir yüzeye yansıtır. Burada yedi rengin yansımasını bulur. Kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mor. Newton yaptığı deneyin sağlamasını yapmak amacıyla tersine denemiş ve ayrıışan bu renkler yine bir prizmadan geçirilerek beyaz ışığın oluşumunu tekrarlamıştır" (Baranseli ve Kaptan, 2018, s.56). Kuşkusuz takı tasarımında da tasarımın temel ilke ve öğeleri arasında yer alan renk konusu oldukça önemlidir.

Bilişsel düzeyde algı, görme ile başlar. Görmedeki en önemli unsurlardan birisi renktir. Algıda cisimler arasındaki farklar renk, şekil, doku, ebat vb. gibi unsurlar ile ayırt edilebilir. Renk duyuşsal temelde algılandığından, her renk izleyicide farklı anlamlarla karşılık bulmaktadır. Rengin en yoğun kullanıldığı alanlardan birisi de takılardır. Takının yapıldığı malzemeyi algılama noktasında, kullanılan malzemenin rengi ve dokusu ilk göze çarpan etmenlerdendir. Altın, gümüş, cam, seramik, plastik, değerli ve yarı değerli taşlar vb. gibi organik ve inorganik birçok malzeme takı tasarımında kullanılmaktadır. "Organik malzemeler, tarih öncesinden bu yana, neredeyse her dönem ve çoğu coğrafyada takı yapımında kullanılmıştır. Deniz kabuğu, inci, mercan, bağa, boynuz, fildişi gibi organik malzemeler ve hatta insan saçığı, değerli metallere kombine edilmiş, bu malzemeler takıya ve mücevhere dönüştürülmüştür" (Ayata, 2018, s.146). Bu organik malzemelerden inci; beyaz rengi ile saflığın, temizliğin simgesi olarak yüzyıllardır kullanılmaktadır (Görsel 2). Öyle ki, inci 17. Yy'da "özellikle saray halkı ve burjuvazi sınıfının vazgeçilmez takı malzemesi olarak kullanılmıştır" (Yeşilmen, 2018, s.53). O dönemde yaşamış Pieter Paul Rubens, Johannes Vermer gibi ressamın tablolarında inci takıların yaygın olarak kullanıldığı

belgelenmektedir.

Görsel 2. Florense Koehler tarafından yapılan inci kolye. 1905, 35,6 cm.
<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/52.43.2/> (Erişim Tarihi: 24.12.2019)

Takı yapımında kullanılan malzemeler ve renklerin kullanılışı, bulunduğu toplumların sosyolojik açıdan değerlendirilmesine kolaylık sağlamaktadır. Geçmiş çağlardan beri, ulaşılması zor, işlenmesi emek isteyen ve toplumun genellikle zengin kesimlerinin tercih ettiği bir diğer takı malzemesi altındır (Görsel 3). Altın, rengi ile de her zaman göz kamaştıran bir metal olmuştur. "Sıcak renklerin en başında gelen altın rengi, zenginliğin de simgesi sayılır" (web 1). Takı malzemesinin temel taşlarından sayabileceğimiz altın, Orta Çağ'da yıldız şeklinde fresklerde de ikonografik anlamıyla sıklıkla kullanılmıştır.

Görsel 3. Geç Helenistik dönemine ait altın kolye ve küpeler. M.Ö. 1. yy. 7,9cm, 38,1 cm, 8,4 cm.
<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1994.230.4-.6/> (Erişim Tarihi: 24.12.2019)

Altın, seramik alanında da oldukça yaygın kullanıma sahiptir. İster bir heykel, kullanım eşyası ya da takı olsun altın, toz ve sıvı haliyle seramik alanında tarihin erken dönemlerinden beri kullanılmaktadır. Altın yıldız dekor uygulamaları, seramik sanatında görsel etkiyi arttıran unsurlardan sadece bir tanesidir. Çağdaş seramik sanatçıları da altın yıldızı, eserin kavramsal anlamının güçlendirmek, yüzeysel uygulamalarda vurguyu arttırmak gibi sebeplerle sıklıkla kullanmaktadır. Altın yıldız ve seramik birlikteliğinin yansımalarını, Sibel Sevim'e ait seramik takılarda görmek mümkündür (Görsel 4). Geleneksel motiflerle çağdaş yorumlar ortaya koyan sanatçı takıların formları ile de idollere gönderme yapmaktadır.

Görsel 4. Sibel Sevim'e ait seramik takı, 2019.

<http://www.sibelsevim.com.tr/detay/k-%E2%80%93ymt-1.html> (Erişim Tarihi: 24.12.2019)

Seramik alanında takı ile güçlü bağlar kurulmasının temelini oluşturan malzeme, Antik Mısır kökenli mısır pastası ya da çamurudur. Genellikle mavi, turkuaz ve yeşil renk tonlarında tek pişirim ile ortaya çıkmaktadır. “Mısır çamuru, düşük sıcaklıklardaki pişirim sonucu yüzeyde camsı sır oluşturan özelliğe sahip çözünebilir hammaddelerin, objenin yapıldığı kile doğrudan karıştırılması ile elde edilen bir tür seramik çamurudur” (Engin, 2013, s.35). Bu ilk kendinden sırlı seramiklerin takı amacıyla kullanılması seramik ve takı tasarımı arasında bir bağ oluşturduğunu göstermektedir. “Her ne kadar başka toplumlarda da pişmiş topraktan, sırlı ya da sırsız boncuklar, mühürler ve takılar kullanılmış olsa da en iyi seramik örnekler Antik Mısır'dan günümüze ulaşmıştır” (Yeşilmen, 2018, s.1253). Görsel 5' de yer alan mısır pastası reçetesiyle yapılan boncuklardan oluşan kolye, türünün en güzel örneklerinden birisidir. Boynu tam olarak sarması için azalan uzunluktaki boncuk dizilimi takı tasarımında bir diğer önemli nokta olan fonksiyonu ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca küçük silindirik boncukların bir araya gelerek yüzeyde oluşturduğu doku, tasarıma zenginlik katmaktadır. Antik Mısır'da mezar buluntusundan çıkarılan mısır pastasında, kutsal doğruluk ve cennetin, mavi ile sembolleştirildiği görülmektedir.

Görsel 5. Antik Mısır'da Orta Krallık dönemine ait mısır çamuru ile şekillendirilmiş kolye.M.Ö.1981–1975, 34,5x39 cm. <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/40.3.2/> (Erişim Tarihi: 01.11.2019)

Takı tasarımında renk, görsel olarak algılanan, birçok duygusal etkinliğe sahip olan estetik amaçlara hizmet veren bir eleman olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2017, s.120). Bunun yanı sıra ikonografik anlamının dışında takı tasarımında renk, tamamlayıcı bir unsur olarak da önem kazanmaktadır. Kuşkusuz takı tasarımında renk alanında sayısız örnek verilebilir. Her renk ve malzeme için ayrı konu başlıkları oluşturularak incelemeler yapılabilir.

Takı Tasarımında Doku

Takı tasarımında renk kullanımının yanı sıra doku da o tasarımda estetik ifade biçimine yardımcı bir unsur olması açısından oldukça önemlidir. En basit anlamıyla doku; bir bütünün yapısı ve özelliği olarak tanımlanmaktadır. Plastik sanatlarda doku, yüzey ve biçimle ilgilidir (TDK Sözlüğü, 2019). “Doğadaki tüm nesnelerin içyapılarının işlevsel özelliklerini dışa vuran yüzeysel etkilere doku denir. Doku birbirine eş ya da birbirini tamamlayan birim biçimlerin belli sistemlerle yan yana gelmesinden oluşur” (Yılmaz, 2017, s.117). Seramik takı tasarımında küçük birimlerin bir araya getirilmesiyle, yüzeye dekor uygulamaları yapılabilir, çeşitli seramik sırlarıyla doku oluşturulabilir. Seramik ve takı sanatçısı Nesrin Yeşilmen'e ait enkaz serisinde, küçük renkli seramik birimlerin reçine ve metal kili ile birleşmesiyle oluşturduğu takılar bu uygulamalara

örnek olarak gösterilebilir (Görsel 6).

Görsel 6. Nesrin Yeşilmen'e ait enkaz serisi kolye ve yüzük, 2018, 16 cm, 4x3x2 cm.
Fotoğraf: Nesrin Yeşilmen

Altundağ, dokuyu doğal ve yapay olmak üzere iki grupta ele almaktadır. Doğal dokuyu, doğada kendi kendine var olan canlı veya cansız tüm varlıkların biçim ve özelliklerini gösteren dış yapı olarak tanımlarken yapay dokuyu, insanın çeşitli araçlar ve malzemeler aracılığı ile ürettiği herhangi bir organik veya inorganik bir nesnenin taklidi veya tamamen hayal ürünü olan özgün yüzey biçimleri olarak tanımlamaktadır (2017, s. 3260).

Renklerin psikolojik anlamları olduğu gibi dokular da insanları psikolojik olarak etkileyebilmektedir. Örneğin; parlak yüzeyli dokular yakınlık etkisi sağlarken, mat görünümlü dokular uzaklık hissi yaratmaktadır (Yılmaz, 2017, s.117). Takı uygulamalarında, özellikle de seramik takılarda renklerin kullanımı, etkileyici ve orijinal tasarımlar üretmeye olanak vermektedir. Toplanmalı sır ise, daha da etkileyici dokuların ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Toplanmalı sırlar yüzey görünümü itibari ile yüzeyde çatlamaş toprak dokusu ile kavramsal bir anlama da hizmet etmektedir.

Seramik Takılarda Toplanmalı Sır Kullanan Sanatçılar

Seramik karakteri gereği doku oluşumuna yatkınlık göstermektedir. Seramik; hem teknik, hem teknolojik, hem de sanatsal açıdan çok yönlüdür. Dolayısıyla, takı malzemesi olarak kullanıldığında, ortaya çok kapsamlı (şekillendirme, dekorlama, sır uygulama, doku vb.) uygulamalar çıkmasına olanak tanımaktadır. Takı

uygulamalarında kullanılan toplanmalı sırlar, yüzeyde artistik etkiler yaratabilmektedir. Ayrıca farklı pişirim sıcaklıkları, farklı bünyeler ve alternatif pişirim teknikleri ile toplanmaların biçimleri değişmekte ve pek çok farklı sonuçlar elde edilebilmektedir.

Toplanmalı sırlarda doku özelliklerini etkileyen bir diğer unsur, sırnın seramik bünyeye nasıl uygulandığıyla ilgilidir. Sır kalın uygulandığında daha geniş alanlı kurumuş toprak görüntüsü şeklinde yüzey dokuları elde edilirken daha ince uygulandığında daha küçük toplanmalar gerçekleşmektedir. Bir ürüne estetik değer kazanması konusunda yardımcı olan dokular, seramik sanatçıları ile takı tasarımcılarının dikkatini çekmektedir. Toplanmalı sırlar, teknik bilgi birikimi ve deneyim gerektirmesinden dolayı genellikle takı tasarımına ilgi duyan seramik sanatçıları tarafından uygulanmaktadır. Bu sanatçılar, kendi sır bileşimlerini farklı çamurlardan oluşturdukları formlar üzerine uygulayarak renk ve doku bütünlüğü içinde kullanım nesnesi tasarım ürününe dönüştürmektedirler. Claudia Poser, Maryann Carroll, Deborah Schlegel ve Andrea Solkowe seramik takı tasarımlarında toplanmalı sır kullanan sanatçılardan bir kaçıdır. Bu sanatçılar ve takıları ayrı başlıklar ve örneklerle incelenecektir.

Mary Ann Carroll

Görsel 7. Mary Ann Carroll'a ait toplanmalı sır kullanılmış seramik takılar.
<https://www.artisanbeadsplus.com/necklaces?lightbox=dataitem-ih0uydvn1>
(Erişim Tarihi: 03.11.2019)

Seramik takılarında toplanmalı sır kullanan bir diğer Amerikalı sanatçı Maryann Carroll'dur. Seramik boncuk sanatçısı olarak bilinen Mary Ann özel üretim seramik boncuklarında çeşitli dekor ve sır bileşimleri kullanarak özgün yüzeyler oluşturmaktadır. Çok çeşitli renk ve görselde ürettiği boncuklarla, farklı metalleri ve yardımcı malzemeleri çeşitli takı yapım tekniklerini kullanarak bir araya getirmektedir (Görsel 7). Boncukların yüzeyindeki toplanmalı sıranın oluşturduğu çizgisel doku ve takıyı bir araya getirmek için kullandığı tellerin oluşturduğu hareket ile estetik sonuçlar elde etmektedir.

Claudia Poser

Görsel 8. Claudia Poser'e ait toplanmalı sır kullanılmış seramik takı.
<http://claudiaposer.blogspot.com/2011/08/pod-jewelry.html> (Erişim Tarihi: 03.11.2019)

Seramik sanatçısı Claudia Poser; toplanmalı sır kullandığı seramik takılarda terakotanın doğallığı ve turkuaz renginin zıtlığından faydalanarak eserler üretmektedir (Görsel 8-9). Amerikalı sanatçı, seramik heykellerinde olduğu gibi seramik takılarda da yalın, ilkel formlardan esinlenerek tarih öncesi çağlarla günümüz arasında köprü oluşturmaktadır. Renk, doku ve formlarla oyunlar oynamayı seven Poser, aldığı seramik eğitimleri ile sanat ve teknoloji arasında kuvvetli bağı oldukça başarılı şekilde çözümlenmektedir. Eserlerine baktığımızda düzen ve kargaşa arasındaki zıtlığı hem renklerle hem form ve dokularla ortaya koymaktadır. Güzelliği, hem doğal hem de üretilmiş ayrıntılarda bulduğunu belirtmektedir (web 2).

Görsel 9. Claudia Poser'e ait toplanmalı sır kullanılmış seramik takı.
<http://claudiaposer.blogspot.com/2011/08/pod-jewelry.html> (Erişim Tarihi: 03.11.2019)

Deborah Schlegel

Görsel 10. Deborah Schlegel'e ait toplanmalı sır kullanılmış seramik takı.
<http://artthreads.blogspot.com/2017/10/october-jewelry-challenges.html> (Erişim Tarihi: 03.11.2019)

Amerikada kendi stüdyosunda çalışmalarını sürdüren Deborah Schlegel, eserlerini doğadan ilham aldığı renk ve dokularla birleştirmektedir. Düşük ve yüksek dereceli çeşitli killer, camlar, oksitler, boyalar ve birçok farklı sır bileşimleriyle oluşturduğu birimleri bir araya getirerek takılarını sunmaktadır (Görsel 10). Düşük dereceli kırmızı kil üzerine parlak siyah toplanmalı sır kullanarak etkileyici karşıtlık yakalayan sanatçı, organik seramik parçaları yardımcı metal birimlerle birleştirerek

uyumu yakalamıştır. Görsel açıdan oldukça etkileyici parçaları renk ile yarattığı kontrastla bütünleştirmektedir. Kontrast renkler ve elle şekillendirilmiş parçalar soyut anlatım biçimiyle bir kullanım nesnesi haline dönüştürülmüştür. Toplanmalı sır, bir kullanım nesnesine estetik değer katan önemli bir detay olarak seramik takılarda karşımıza çıkmaktadır.

Andrea Solkowe

Görsel 11. Andrea Solkowe'ye ait toplanmalı sır kullanılmış seramik takı.

<https://www.artbeadscenestudio.com/tag/julie-wong-sontag-uglibeads/> (Erişim Tarihi: 03.11.2019)

Seramik boncuklarını üç boyutlu tuval olarak nitelendiren İrlandalı sanatçı Andrea Solkowe, 40000 yıldan beri varlığını sürdüren boncukların hikâyesini yeniden yazmaktadır (web 3). Geleceğe miras, kendinden bir iz bırakmak amacıyla mezarlara sahipleriyle birlikte gömülen takılar, sanatçının en büyük ilham kaynağını oluşturmaktadır. Seramik takılarında ilkel birleştirme metodunu kullanmaktadır ve bunlardan biri olan ipe dizmeyi tercih ederek, çalışmalarını sunmaktadır (Görsel 11). Ancak birbirinden farklı renk kombinasyonları oluşturan takıların her biri kendi hikâyesini anlatmaktadır. Kimi zaman seramik boncukların üzerine yazdığı mektuplarla geleceğe uzanırken, kimi zaman üç boyutlu tuvalleri olarak isimlendirdiği renkli küp boncukların üzerine toplanmalı sırlar ile geçmişin katmanlarına ulaşmaktadır.

SONUÇ

Seramik, sanatçıların ifade alanlarını oluşturduğu malzemelerden bir tanesidir.

Bu ifade alanları kimi zaman soyut bir heykel olurken kimi zaman takı gibi bir kullanım eşyasına dönüşebilmektedir. Seramik ile üretilen kullanım eşyalarından bir tanesi de yüzyıllardır var olan takılardır. Seramik takılar kendi içinde kategorize edilebilecek çok çeşitli üretim yöntemleri ve yaratma süreçlerine sahiptir. Seramik takıların şekillendirilmesi ile farklılıklar ortaya koyulabilir veya dekor yöntemleri ile sınırsız renk ve dokularda takılar meydana getirilebilir. Bunların dışında seramik eserlerde son sözü söyleyen önemli bir unsur olan sır ile yüzey etkileri oluşturulabilmektedir. Toplanmalı sırlar ister iki boyutlu ister üç boyutlu seramik yüzeylerde görsel açıdan etkileyici estetik alanlar oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Toplanmalı sırlar, oluşturduğu çatlak görüntüsü, renk ve doku kontrastlarıyla seramik takı üretiminde de hatırı sayılır bir yer edinmiştir.

Sonuç olarak yapılan araştırma ile seramik takı üretiminde geçmişten günümüze kısa bir bakışla renk ve dokunun önemi vurgulanarak, seramik takılarda toplanmalı sır uygulamaları örneklerle incelenmiştir. Seramik üretiminde kullanılan sır çeşitlerinden biri olan toplanmalı sırlar, tasarımla birleşerek seramik takıya dönüştüğünde güçlü etkiler yaratabilmektedir. Araştırma kapsamında, toplanmalı sır kullanarak takı üretimi yapan uluslararası düzeyde çalışan sanatçılara ulaşmada güçlük çekildiğinden, takı uygulamalarında kısıtlı sayıda örneğe yer verilmiştir. Türkiye'de ise, seramik takılar çeşitli akademisyen, sanatçı ve hobistler tarafından yapılsa da, toplanmalı sır ile çalışan sanatçılara rastlanmamıştır. İncelenen eserler ve yapılan alan yazın araştırmasının konuyla ilgili çalışan sanatçılara yol gösterici olacağı ve yapılacak yeni çalışmalara kaynak olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Altundağ, M. (2017). Çağdaş Seramik Sanatında Doku Ögesi. İdil Sanat Dergisi. 6, 39. 3257-3269.

Ayata E., N. (2018). Çağdaş Takıda kullanılan Sıra dışı Organik Malzeme Örnekleri. Sanat ve Tasarım Dergisi. 8,1. 144-155.

Baranseli, E. S. Ve Kaptan, Ö. (2018). Sanat Sokata Eskişehir (1. Baskı). İstanbul: Optimum.

Engin, A. D. (2013). Anadolu'daki Tarih Öncesi Ana Tanrıça Figürlerinin Mısır

Pastası ve Metal Kullanılarak Çağdaş Takı Formunda Yorumlanması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı: Afyon.

Galton, E. (2015). Moda Tasarımında Mücevher Tasarımı (1. Baskı). İstanbul: Literatür.

Mazlum, Ö. (2011). Rengin Kültürel Çağrışımları. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 31, 125-138.

Özer, G. (2013). Wabi Sabi Estetiği Ve Japon Seramik Sanatına Etkileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı: Eskişehir.

Yıldırım, Ö. (2019). Titanyum Dioksit, Çinko Oksit ve Magnezyum Oksidin Toplanmalı Sır Bileşimlerindeki Etkilerinin Araştırılması. (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı: Eskişehir.

Yeşilmen, N. (2018). Takının Tarihsel Gelişim Süreci ve 21. Yüzyılda Takı Anlayışı: Seramik Metal Kili İle Çağdaş Takı Yorumlamaları (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı: Eskişehir.

Yeşilmen, N. (2018). Giyilebilir Sanat Örneği Olarak 21. Yüzyılda Seramik Takılar, İdil Dergisi. 7,50. 1251-1255. (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı: Eskişehir.

Yılmaz, M. (2017). Mücevher Tasarımı ve Yaratıcılık. İstanbul: Gece.

Web 1: <https://www.renk.gen.tr/altin-rengi.html> (Erişim Tarihi: 25.12.2019)

Web 2: <http://claudiaposer.blogspot.com/search?updated-max=2008-07-13T15%3A39%3A00-07%3A00&max-results=1> (Erişim Tarihi: 10.11.2019)

Web 3: <https://www.artbeadscenestudio.com/tag/tres-jolie-designs-by-sue/> (Erişim Tarihi: 10.11.2019)

TDK Sözlüğü, <http://tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.11.2019)